

פרשת וישלח – הרב ברוך רוזנבלום שנת תשע"א.

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת וישלח. עוסקת הפרשה במפגש שבין יעקב ועשו.

במשך 34 שנים, לא פגש יעקב אבינו את עשו אחיו.

לב, ד} וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שְׁעִיר שָׂדֶה אָדוֹם.

אומר רש"י - וישלח יעקב מלאכים. מלאכים ממש.

מה זאת אומרת 'מלאכים ממש'?

ישנם מקומות בתורה, שגם שלחו מלאכים, אבל הם לא היו 'מלאכים ממש':

במדבר כ, יד} וישלח מֹשֶׁה מְלָאכִים מִקֹּדֶשׁ אֶל מֶלֶךְ אֲדוֹם כֹּה אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אֵתָּה יָדַעְתָּ אֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצְּאֵתָנוּ. כאן לא כתב רש"י 'מלאכים ממש'.

במדבר כא, כא} וישלח יִשְׂרָאֵל מְלָאכִים אֶל סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי לֵאמֹר. גם כאן לא כתב רש"י 'מלאכים ממש'.

בפרשה שלנו, כתב רש"י 'מלאכים ממש', כי פירוש המילה 'מלאך' היא 'שליח'.

נשאלת השאלה – מאיפה ידע רש"י, שהמלאכים ששלח יעקב היו 'מלאכים ממש'?

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה עה, אות ד} - מְלָאכִים {בראשית לב, ד}, אֵלוּ שְׁלוּחֵי בֶשֶׁר וְדָם, רַבָּנָן אָמְרִי מְלָאכִים מִמֶּשׁ.

אומרת התורה בסוף פרשת ויצא **לב, ב} ויעקב הלך לדרךנו ויפגעו בו מלאכי אלהים: {ג} ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה ויקרא שם המקום ההוא מחניז.**

אומר רש"י - ויפגעו בו מלאכי אלהים. מלאכים של ארץ ישראל באו לקראתו ללוותו לארץ: **{ג} מחנים.** שתי מחנות, של חוצה לארץ שבאו עמו עד כאן, ושל ארץ ישראל שבאו לקראתו.

כותב הכל"י יקר - וישלח יעקב מלאכים לפניו. פירש"י מלאכים ממש, י"א שדייק מן סמיכות שליחות זה לפסוק ויפגעו בו מלאכי אלהים, וי"א ר"ת מחנים מאותו חיל נטל יעקב מלאכים. ורבינו בח"י פירש שדייק מדכתיב וישבו המלאכים ולא מצינו שהלכו, לפי שעד שלא הלכו שבו. ויש לפרש שדייק מלשון לפניו שלא הוזכר כי אם כאן, שהרי

נאמר (במדבר כ"ד) וישלח משה מלאכים, וכתוב (שם כא, כא) וישלח ישראל מלאכים, ולא הוזכר לפניו. אלא לפי שכאן מדבר במלאכים ממש שדרכם לילך לפניו, כמ"ש (שמות כג, כג) כי ילך מלאכי לפניך. ורמז שהיו לפניו תמיד אף בזמן היותם אצל עשו, ונראו בב' מקומות רחוקים זה מזה, וזה לא יתכן כי אם במלאכים ממש. ואם תרצה לפרש וישבו המלאכים לשון תשובת דברים שהשיבו לו על דבריו באנו אל אחיך, אז יהיה מוכרח מתוכו שהיו מלאכים ממש.

כותב המדרש תלפיות {ענף יעקב} - וישלח יעקב מלאכים לפניו. פירש רש"י ז"ל מלאכים ממש, ותימא איך יתכן דשלח לעשו הרשע ואיך יכל עשו לדבר עם מלאכים, ודע ששלח יעקב המלאכים ממש ושדים ורוחות רעות שידברו עם עשו. דעשו היה רגיל עמהם בארץ שעיר וכה"א {ישעיה יג, כא} ושעירים ירקדו שם. ותראה דלכן אמר תחלה וישלח יעקב מלאכים סתם שכולל שדים ורוחות רעות דמצינו שנקראו הרוחות בשם מלאכים, שנאמר עושה מלאכי רוחות. ובחזרה אומר וישבו המלאכים בה"א הידיעה, כלומר שבו ליעקב אותם מלאכים שהיו מדברים עמו אבל הרוחות הרעות נשארו עם עשו ע"כ.

כותב ר' שמשון מאוסטרופול – וישלח יעקב מלאכים לפניו. היו שלושה מלאכים שליוו את יעקב אבינו. מיכאל, מלכאל ושנדיאל"ל. כשמחשבים את שלושת השמות האלה בגימטריא, מקבלים 'עזרת', ואת זה צריך לכוון בתפילה, בשעה שאומרים **"עזרת אבותינו אתה הוא מעולם"**, שאלו שלושת המלאכים שעזרו לאבותינו. לכן מפרש רש"י 'מלאכים ממש', ר"ת מיכאל מלכאל שנדיאל"ל.

שואל הספר סוכת דוד – למה יעקב שלח מלאכים ולא בני אדם?

אומר – פחד יעקב, שמא עשו יהרוג אותם.

יש אומרים, שפחד יעקב שמא עשו יצליח לקלקל אותם, ולכן שלח מלאכים.

כותב הספר דברי יוסף, וכך מופיע גם בספר לב אליהו לר' אליהו לופיאן – המלאכים ששלח יעקב אבינו, היו המלאכים שנבראו מהמצוות שעשה יעקב אבינו. לכן אמר יעקב לעשו "עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים" (רש"י). כי אחרת מה זה מעניין את עשו, אם שמר יעקב תרי"ג מצוות או לא?! אלא אמר לו יעקב – המלאכים שנבראו ממצוותי באים לקראתך.

כותב השפתי כהן מגורי האר"י – יעקב שלח שני סוגי מלאכים. האחד לדבר עם עשו, והשני לדבר עם שרו של עשו, הס"מ. **כה תאמרין לאדני** הכוונה לשרו של עשו, הס"מ **לעשו** הכוונה לעשו עצמו. **כה אמר עבדך** הכוונה לשרו של עשו **יעקב** הכוונה לעשו.

לכן באו המלאכים ואמרו לו **באנו אל אחיך** לעשו ממש **אל עשו** לשרו הס"מ **וגם** עם עשו ביחד מגיע שרו הס"מ **הלך לקראתך**. לכן ביקש יעקב מהקב"ה **יב הצילני נא מיד אחי מיד עשו** למה פעמיים? מיד עשו עצמו ומיד שרו.

וגם הלך לקראתך וארבע מאות כמנין 'קש' איש עמו, זה מה שנאמר **עובדיה א, יח** **והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש** דהיינו מלכות עשו מכילה 400 כוחות שבאים מכוחו של הס"מ.

ממשיך השפתי כהן, ואומר יסוד נפלא – **וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום**. לא תמצא ארץ שקוראים לה על שם איבר של אדם. המקום היחיד בעולם שקוראים לארץ על שם איבר, זה **שעיר**, שנקראת על שם שערות. ולא תמצא ארץ על שם צבע, מלבד **אדום**.

תמצא ערים על שם איברים, למשל 'ראש העין'. אחד אמר לי "זה לא עיר, זה מדינה של תימנים" ©

יוצא, שעשו קרא לשם עירו **אדום**, ולארץ הוא קרא **שעיר**. למה?

אומר השפתי כהן – רצה עשו להיות בטוח, שלעולם לא ישכח את מה שעשה לו יעקב. אמר עשו אקרא למדינה שלי **שעיר**, על זה שהוא בא לאבא עם ידיים שעירות ולקח ממני את הבכורה, ולעיר שלי **אדום**, כי כשבאתי עיף ורעב מן השדה, הוא ניצל את ההזדמנות, שנאמר **כח, ל** **הלעיטני נא מן האדם האדם הזה**.

בתוספת לדברי השפתי כהן, מביא **הרוקח** (ר' אליעזר מגרמיזה) – **הצילני נא מיד אחי מיד עשו**. לעשו נולד ילד וקרא שמו **אחי**, כדי שלא ישכח לעולם מה עשה לו אחיו.

עוד לפני ששומע יעקב אבינו, שבאים לקראתו 400 איש, הוא שולח מסר לעשו:

לב, ה **ויצו אתם לאמר כה תאמרין לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה. ווהיה לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך**.

נשאלת השאלה – למה לא נאמר **ויהי לי שורים וחמורים**?

אומר רש"י – **שור וחמור**. דרך ארץ לומר על שורים הרבה שור. אדם אומר לחברו בלילה קרא התרנגול, ואינו אומר קראו התרנגולים.

כותב בעל הטורים – **ויהי לי שור וחמור**. ולא הזכיר מינים אחרים אלא רמז ליוסף שהוא שטנו של עשו וליששכר שעוסקין בתורה לקיים הקול קול יעקב בבתי מדרשות: **לי שור**. בגימטריא שנולד יוסף. שור בגימטריא קרן יוסף: **ויהי לי שור**. ווי לי שיתחברו עתה השור והחמור הטמא והטהור יחדיו.

במדרש תנחומא כתוב **בנוסח קצת אחר וישלח אות א** – **ויהי לי שור, אין לי לירא ממך, שהרי נולד יוסף שנקרא שור, שנקאמר: בכור שורו הדר לו (דברים לג, יז). וחמור, זה משיח בן דוד, שנקאמר: עני ורכב על חמור (זכריה ט, ט).**

כל מי שקורא את הדברים הללו, שואל את עצמו שאלה – בן כמה היה יוסף כשנשלחו המלאכים?

בן 6. הוא נולד בסוף שבע השנים האחרונות שעבד יעקב אבינו.

שלח יעקב לעשו – "תשמע, אני לא מפחד ממך, יש לי את יוסף!"

נשאלת השאלה – מה טמון בכוחו של יוסף, שיעקב כל כך סומך עליו?

השאלה המרכזית היא – למה בכלל יעקב מפחד? הרי מבטיח לו הקב"ה פעמיים שאין לו ממה לפחד. לפני שהוא הלך לחרן, אמר לו הקב"ה **כח, טו** **והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך והשבתיך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך**. לאחר שהוא הלך לחרן, אמר לו הקב"ה **לא, ג** **שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך**.

כך שואלת הגמרא {מסכת ברכות ד, א. סנהדרין אה, ב} – **כדר' יעקב בר אידי דר' יעקב בר אידי רמי כתיב {בראשית כח-טו} והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך וכתוב {בראשית לב-ח} ויירא יעקב מאד אמר שמא יגרום החטא ... מאיזה חטא הוא פחד?!**

אומר המדרש {תנחומא, פרשת חוקת, אות כח} – **אשרי אדם מפחד תמיד, ומקשה לבו יפל ברעה (משלי כח, יד)**. כך היא מדת החסידים, אף על פי שהקדוש ברוך הוא מבטיח, **אין פורקין יראה** אפילו אם הקב"ה הבטיח לצדיקים, הם לא מורידים מעצמם את היראה. **וכן ביעקב כתיב: ויירא יעקב מאד (בראשית לב, ח)**. למה נתיירא. אמר, **שמא נתקלקלתי אצל לבן בכלום**. וכתוב: **ולא יראה בך ערות**

דבר ושב מאחריך (דברים כג, טו), המקום היחיד שנכתב הפסוק הזה, זה בעריות והניחני הקדוש ברוך הוא.

נשאלת השאלה – על איזה עוון של עריות חשש יעקב אבינו ?

כולנו מכירים את דברי רבותינו – הוא פחד על כך שהוא נשא שתי אחיות. והתורה אומרת {ויקרא יח, יח} ואשה אל אחתה לא תקח לצרר לגלות ערותה עליה בחייה – אסור לשאת שתי אחיות, ממילא הוא פחד, שהקב"ה יתבע אותו על כך.

דבר נוסף, אומרים המפרשים – פחד יעקב מהמצוות שהיו לעשו – ישוב ארץ ישראל, וכיבוד אב, מה שהוא לא זכה לקיים. אעפ"י שיעקב אבינו הלך לחרן בציווי הוריו, אבל הוא ניסא שם 6 שנים נוספות, שעבד בשביל צאנו.

פחד יעקב אבינו, שמא הזכויות שיש לעשו מהמצוות הללו, יעמדו לצדו כדי להילחם כנגדו.

אומר הספר מלא העומר - ויירא פחד יעקב מכיבוד אב שהיה לעשו, שנאמר {ויקרא יט, ג} איש אמו ואביו **תיירא** יעקב מאד ויירא לו שחשש מנישואיו לשתי אחיות, שנאמר {ויקרא יח, יח} ואשה אל אחתה לא תקח לצרר מלשון ויירא.

אומר האבן עזרא - גם זאת תשובה לשואלים איך פחד יעקב והשם הבטיחו. והוא אומרם ואהיה עמך. גם זה פי' ואיטיבה עמך. שיתכן שימלט הוא לבדו. **ועוד ידענו כי כל עון קטן וגדול כנגד העושה על כן העון הקל לגדול יקרא גדול.** ויעקב פחד שמא חטא או שגג במחשבתו ובעבור זה לא יהי' השם עמו. ואל תתמה כי הנה משה שאין למעלה ממנו והוא שלחו להוציא את ישראל ממצרים בעבור שגגתו שלח מלאך להמיתו.

לפני שנתקדם, נעמוד על נקודה שמביא הילקוט הראובני כאן בפרשה :

כותב ילקוט הראובני – וארבע מאות איש עמו. ארבע מאות איש שנטל עשו, שנשא מחלת בת ישמעאל על נשיו. וירש ארבע מאות כתות החיצונים ששולטים עליהם מחל"ת לילי"ת = (גימט') נשי"ם בני ארבע מאות. וזהו מרבה נשים מרבה כשפים.

מביא ילקוט הראובני את דברי החסד אברהם, כיצד לבטל את ארבע-מאות כוחות הטומאה הללו :

"סוד לבישת השק, דע כי הלוּבש שק להתפלל לפני הש"י ושואל ממנו שאלתו, קורעים ומבטלים כל גזירות רעות שבעולם וזה סגולת לבישת שק שאין תפילתו חוזרת ריקם וכדי לאמת זה, כי ש"ק בגימט' ד' מאות".

למי ששם לב, בכל מקום שמוזכרים עשו וחילולתיו, מופיע המספר 400.

נאמר בתורה (שמות יז, ח) ויבא עמלק שהוא עשו וילחם עם ישראל ברפידים.

שואלים חז"ל – מאיפה הוא בא ?

אומרים חז"ל במדרש (תנחומא, בשלח, אות כה) - רבי נתן אומר: מהררי שער בא והלך ארבע מאות פרסה עד שהגיע לרפידים ועשה עם ישראל מלחמה.

1,600 ק"מ הולך עמלק, כדי לקרר את ישראל לפני מתן תורה !

נשאלת השאלה – למה הוא בא דוקא ממרחק של ארבע מאות פרסה !?

התשובה היא – כי כוחו של עמלק, נמצא במספר 400.

שימו לב לעוד ראייה מדברי רש"י בפרשת השבוע :

בספר שמואל א' (פרק ל') מסופר, שעמלקים לקחו בשבי, שתיים מנשותיו של דוד המלך :

{ה} ושתִּי נָשִׁי דָּוִד נָשְׁבוּ אַחֲיָנֶם הַיִּזְרְעֵלִית וְאַבִּיגַיִל אִשְׁתּוֹ נָכַל הַכַּרְמֶלִי... {ט} וַיֵּלֶךְ דָּוִד הוּא וְשֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר אֵתוֹ וַיָּבֹאוּ עַד נַחַל הַבְּשׂוֹר וְהַנּוֹתָרִים עִמָּדוֹ: {י} וַיִּרְדֹּף דָּוִד הוּא וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ וַיַּעֲמְדוּ מֵאֲתֵימֹת אִישׁ אֲשֶׁר פָּגְרוּ מֵעֵבֶר אֶת נַחַל הַבְּשׂוֹר... {יז} וַיָּכֶם דָּוִד מִהַנֶּשֶׁף וְעַד הָעֶרֶב לְמַחֲרָתָם וְלֹא נִמְלֹט מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ נֶעַר אֲשֶׁר רָכְבוּ עַל הַגָּמְלִים וַיִּנְסוּ {יח} וַיִּצַּל דָּוִד אֶת כָּל אֲשֶׁר לָקְחוּ עִמָּלְק וְאֶת שְׁתֵּי נָשָׁיו הַצִּיל דָּוִד.

נשאלת השאלה – למה דוקא 400 עמלקים הצליחו להימלט ?

מי שעומד על העניין, זה רש"י בפרשת השבוע, שמביא דברי מדרש רבה, שכתובים גם בילקוט שמעוני {שמואל' :

אומרת התורה {לג, טז} וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה.

אומר רש"י - שב ביום ההוא עשו לדרכו. עשו לבדו וארבע מאות איש שהלכו עמו נשמו מאצלו אחד אחד. והיכן פרע להם הקדוש ברוך הוא, בימי דוד, שנאמר (ש"א ל' יז) כי אם ארבע מאות איש נער אשר רכבו על הגמלים.

כדי להתקדם, נרענן את זיכרוננו כמה דברים מפרשת חיי שרה:

בפרשת לך-לך, כותב רבינו בחיי, שהוא לא מבין מדוע ירדו ישראל למצרים לארבע מאות שנה, והוא לא מצא משהו שעומד על העניין. איזה מין מספר זה 400?

דבר אחד הוא כן יכל להגיד – בכל מקום שתמצא את המספר 400, יש קשר ל"רע עין" (גימט' 400).

איפה נמצא את זה?

האחד הוא עפרון, שדרש על מערת המכפלה 400 כסף. השני אצל עשו, שהגיעו 400 איש עמו.

איפה רואים את העין הרעה?

בעפרון, שבתחילה אמר שיתן את המערה ללא תמורה, ואח"כ אמר לאברהם אבינו {כג, טו} **אֲדֹנִי שְׁמַעֲנִי אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאֹת שְׁקֵל כֶּסֶף בִּינִי וּבִינְךָ מֵהָהָא וְאֶת מִתְּךָ קִבֵּר**.

השני הוא עשו, שהיתה לו בעיה בעינו. הראיה כשיעקב אומר {לב, יז} **וְיָרוּחַ תְּשִׁימוּ בֵּין עֶדְרִי וּבֵין עֶדְרִי**, כדי למלאות את עיניו של אותו רשע!

הדבר המרכזי שפועל אצל אותו רשע, זה העין. אנחנו רואים שהוא תמיד גם מדבר על צבע, שנאמר {כה, לו} **הֲלֵעֵיטְנִי נָא מִן הָאֲדָם הַזֶּה...** למה דוקא **מִן הָאֲדָם הַזֶּה**? תאמר מן העדשים הללו וכד'. אלא אצל עשו העין היתה הדבר המרכזי.

דבר נוסף, בשעה שיעקב מסדר את נשותיו למלחמה עם עשו, נעמד יוסף לפני רחל. למה?

כותב רש"י {מט, כב} - בשעה שבא עשו לקראת יעקב, בכולן קדמו האמהות ללכת לפני בניהם להשתחוות, וברחל כתיב נגש יוסף ורחל וישתחוו, אמר יוסף, רשע הזה עינו רמה, שמה יתן עיניו באמי, יצא לפניו ושרבב קומתו לכסותה.

בא הכלי יקר ונותן לנו מענה, למה ירדו למצרים לארבע מאות שנה.

כותב הכלי יקר {פרשת חיי שרה, טז} - **ותדע עוד**. כי רע עין עולה למספר ד' מאות ע"כ מצינו בארבע מקומות מספר ד' מאות אצל בעל עין רע. א' בעפרן שהיה רע עין על כן לקח ד' מאות שקל כסף. ב' אצל אחי יוסף שהיה עינים רעה באחיהם יוסף הצדיק ונתקנאו בו עבור כתונת הפסים שעליו ע"כ נתגלגל הדבר וירדו למצרים והיו ד' מאות שנה בגירות ועינו ועבדות. ג' אצל עשו שרעה עינו באחיו יעקב ונתקנא בו על הברכות אשר ברכו אביו כי על כן אמר יעקב וריוח תשימו בין עדר לעדר כדי למלאות עיניו של אותו רשע על כן בא עשו וארבע מאות איש עמו. ד' נבל הכרמלי היה איש כילי ורע עין

כנודע, על כן בא עליו דוד עם ארבע מאות איש לשלם לו כמידתו.

עד כאן הדברים בקיצור, שדיברנו עליהם בפרשת חיי שרה.

בש"ס הבהלי, מופיע עשרות פעמים המספר 400. כל מספר 400 מאפיין דבר מסוים שקשור לנושא הזה. לצורך השיעור היום, לקחתי רק שלוש מקומות, שבאמצעותם אני רוצה לבאר דבר נוסף.

המקום הראשון בש"ס, שמופיע המספר 400, הוא במסכת ברכות.

אומרת הגמרא {מסכת ברכות ה, ב} - **רב הונא תקיפו ליה ארבע מאה דני דחמרא** לרב הונא החמיצו 400 חביות של יין. 400 חביות יין, זו צריכה להיות כמות עצומה של יין. מאיפה אנחנו יודעים?

כי הגמרא {מסכת ב"מ פג, א} דנה, לגבי אדם שנשלח לקנות יין. ולאחר שהוא חזר מהקנייה, מתברר שהיין החמיץ.

אומרת הגמרא {מסכת ב"מ פג, א} - **ההוא גברא דא"ל לחבריה זיל זבין לי ארבע מאה דני חמרא אזל זבן ליה לסוף אתא לקמיה א"ל זביני לך ארבע מאה דני חמרא** קניתי ממך 400 חביות יין **ותקיפו להו** והחמיצו לי אתא לקמיה **דרבא א"ל ארבע מאה דני חמרא תקיפי קלא אית לה 400 חביות יין** שהחמיצו, כל העולם יודע! כמו שיגידו "כרמל מזרחי נשרף" ☺

עוד גמרא שקשורה ליין {מסכת ברכות נא, ב} - **עולא אקלע** הגיע להתארח **לבי רב נחמן כריך ריפתא בריך ברכת מזונא** סעד וברך ברכת המזון **יהב ליה** נתן לו רב נחמן **כסא דברכתא** כוס של ברכה, כדי שיברך. כשסיים לברך נתן **לרב נחמן** לטעום מהכוס **א"ל רב נחמן לישדר מר כסא דברכתא לילתא** אמר לו רב נחמן "תעשה טובה, תתן גם לאשתי 'ילתא' לטעום מהכוס של הברכה **א"ל הכי א"ר יוחנן אין פרי בטנה של אשה מתברך אלא מפרי בטנו של איש שנאמר {דברים ז-ג}** **וברך פרי בטנך פרי בטנה לא נאמר אלא פרי בטנך תניא נמי הכי ר' נתן אומר מנין שאין פרי בטנה של אשה מתברך אלא מפרי בטנו של איש שנאמר וברך פרי בטנך פרי בטנה לא נאמר אלא פרי בטנך** אמר לו אין צורך, אם אתה שותה, גם אשתך מתברכת **קמה בזיהרא** שמעה את זה אשתו **ועלתה לבי חמרא** הלכה למרתף היין **ותברא ד' מאה דני דחמרא** ושברה 400 חביות יין.

נחזור לגמרא שפתחנו בה {מסכת ברכות ה, ב} - **רב הונא תקיפו ליה ארבע מאה דני דחמרא** לרב הונא החמיצו 400 חביות של יין. **על לגביה רב יהודה אחוה דרב סלא חסידא** ורבנן ואמרי לה רב אדא בר אהבה ורבנן הגיעו החכמים

משכנתי את החגורה בשביל בקבוק יין לקידוש (רב הונא היה מקפיד מאוד לקדש על יין)

לכן ברגע שבאו החכמים ואמרו לו "לעין מר במיליה", הוא לא הבין מה הם רוצים. "משכנתי את החגורה שלי בשביל בקבוק יין, אל"י אתם באים בתלונות?!"

אבל ברגע שאמרו לו "דלא יהיב מר שבישא לאריסיה" אז הוא הבין מה הבעיה.

נשאלת השאלה – מה פתאום החמיצו לו 400 חביות יין?

כותב הבן-יהודע - כי הקליפה שנקראת 'רע עין' שמספרה 400, כאשר היא רואה עושר אצל תלמיד חכם, רעה עיניה בו. ואם תמצא נדנדוד קל של חטא בענייני ממון, תקטרג עליו מחמת רעות עיניה בממונו, ולכן החמיצו לו כל 400 חביות היין כמניין 'רע עין'. כאשר הוכיחו אותו החכמים ונעשה לאיש משכיל (400) הודה על האמת, בכך דחה את הקליפה של 'רע עין', ולכן היין נתקן בחזרה.

מספרת הגמרא (מסכת עירובין ד, ב) - א"ר אליעזר חייב אדם לשנות לתלמידו ארבעה פעמים וקל וחומר ומה אהרן שלמד מפי משה ומשה מפי הגבורה כך הדיוט מפי הדיוט על אחת כמה וכמה ... רבי פרידא הוה ליה ההוא תלמידא היה לו תלמיד דהוה תני ליה ארבע מאה זימני וגמר שהיה מלמדו 400 פעם כל דבר עד שהיה מבין! (ר' חיים שמולביץ אמר פעם בשיחה, שהוא לא מתפעל מר' פרידא, אלא מתלמידו שהיה מוכן לשמוע את ההסבר 400 פעם!) יומא חד בעינה הזמינוהו למלתא דמצוה לדבר מצוה. אמר לתלמידו "תשמע, יכל להיות שבאמצע השיעור ידפקו בדלת ואצטרך ללכת. בסופו של דבר לא דפקו תנא ליה שנה לו 400 פעם ולא גמר ולא הבין א"ל האידנא מאי שנא מה קרה, אתה לא מרגיש טוב היום? א"ל מדהיא שעתא דא"ל למר איכא מילתא דמצוה פשוט הרב אמר לי שהוא צריך ללכת לדבר מצוה, לא ידעתי אחרי כמה פעמים שתשנה לי תצטרך ללכת אסחאי לדעתאי הסחתי דעתי מהלימוד וכל שעתא אמינא וכל רגע אמרתי לעצמי השתא קאי מר השתא קאי מר "עכשיו יצא הרב, עכשיו יצא הרב" א"ל הב דעתך תתרכז ואתני לך הדר ואחזור על הלימוד תנא ליה ד' מאה זימני אחריני וחזר על הלימוד עוד 400 פעם נוספים נפקא בת קלא וא"ל יצאה בת קול ושאלה ניחא לך מה אתה מעדיף דליספו לך ד' מאה שני שיוסיפו לך 400 שנה לחייך או דתיזכו את ודרך לעלמא דאתי אתה וכל הדור שלך תזכו לחיי עולם הבא אמר דניזכו אנא ודריי לעלמא דאתי אמר להן הקב"ה תנו לו זו וזו.

אומר הבן יהודע – למה קלט התלמיד רק לאחר 400 פעם? אותו תלמיד היתה השכחה גוברת עליו, כי השכחה באה מצד קליפה הנקראת 'רע עין', כי רעה עיניה בתלמידי

לבקרו ואמרו ליה לעין מר במיליה תפשפש במעשיך אמר להו ומי חשידנא בעיניכו וכי אני חשוד בעיניכם? אמרו ליה מי חשיד קב"ה דעביד דינא בלא דינא וכי נראה לך שהקב"ה לא בסדר? אמר להו אי איכא מאן דשמיע עלי מלתא לימא למה, שמעתם עליי משהו ??? אמרו ליה הכי שמיע לן דלא יהיב מר שבישא לאריסיה כן, שמענו שאתה לא נותן זמורות שמגיעות לאריס שלך אמר להו מי קא שביק לי מידי מיניה הא קא גניב ליה כוליה לגנב הזה אני אתן זמורות? כל יום הוא יוצא עם 2-3 שקים של פירות בלי שאני אדע! אני אתן לו עוד זמורות? אמרו ליה היינו דאמרי אינשי בתר גנבא גנוב וטעמא טעים מה שמגיע לאריס תתן לו, ומה שהוא גנב ממך תתבע אותו בבית דין אמר להו קבילנא עלי דיהיבנא ליה קיבל על עצמו לתת לו את הזמורות איכא דאמרי יש אומרים הדר חלא והוה חמרא החומץ הפך בחזרה ליין ואיכא דאמרי יש אומרים אייקר חלא ואיזדבן בדמי דחמרא החומץ התייקר והפך להיות כמחיר של היין.

שואל הספר אהבת איתן – למה ברגע שבאו חכמים ואמרו לו "לעין מר במיליה" והוא לא הבין מה הם רומזים לו? מה הוא לא יודע שהוא לא נותן לסריס שלו זמורות?

ואומר יסוד אדיר – החכמים לא היו צריכים לומר לו "לעין מר במיליה". אם יש להם טענות על מה שהוא עושה, היו צריכים לומר לו "לעין מר בעובדי" כלומר "אתה עושה מעשים שלא יעשו". אמר להם רב הונא בדיבור שלי אין שום בעיה. פשפשתי ולא מצאתי!

אז מה היתה הבעיה?

אומרת הגמרא (מסכת שבת כג, ב) - אמר רב הונא הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים הזהיר במזוזה זוכה לדירה נאה הזהיר בציצית זוכה לטלית נאה הזהיר בקידוש היום זוכה וממלא גרבי יין.

מי בעל המימרא? רב הונא!

אם אתה רואה שהחמיצו לך 400 חביות, מה פירוש הדבר? שאתה לא זהיר במיליה – במה שאתה אומר!

אתה אמרת שמי שזהיר בקידוש, יש לו גרבי יין, ואין לך את זה!

אומרת הגמרא, שרב הונא ידע שהוא מקפיד מאוד. הראיה?

כי מספרת הגמרא (מסכת מגילה כז, ב) - רב הונא הוה אסר ריתא הוריד ענף מן העץ, ועשה ממנו חגורה וקאי קמיה דרב והלך להתארח אצל רב אמר ליה רב לרב הונא מאי האי כבוד הרב, מה זה ??? א"ל רב הונא לא הוה לי קידושא לא היה לי איך לעשות קידוש ומשכנתי להמיינאי ואתאי ביה קידושא

אִישׁ רַע עֵין וְלֹא יָדַע כִּי חָסֵר יִבְאֲנוּ. חשב להקניט את הלל ולהרוויח הון של 400 זוז כמנין 'רע עין' וְלֹא יָדַע כִּי חָסֵר יִבְאֲנוּ וְלֹא יָדַע שִׁפְסִיד אֶת הַכֶּסֶף.

בא כאן **הבן יהוידע** ומגלה לנו - רצו אותם אנשים להשפיע על הלל ולהכעיסו. למה?
כולנו מכירים את דברי הזוהר הקדוש, שכל הכועס כאילו עובד ע"ז. רצו אותם אנשים להחטיא את הלל בע"ז, שיונקת מכוח הארבע מאות, שהוא כוחו של עשו.

הבן יהוידע מרחיב בצורה נפלאה על כל הש"ס כולו, בענין המספר 400. אני לא רוצה להיכנס לזה. מה שכן אני רוצה להוציא מכאן – מה כוחו של יוסף, לאור דברי **הבן יהוידע** שהסביר את כוחו של עשו, שנובע מעניין 'רע עין'?

נלך עכשיו ליוסף הצדיק, וננסה להבין מה סוד כוחו:

בפרשת ויצא, אומרת התורה (ל, כה) **וְיִהְיֶה כְּאִשֶּׁר יִלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל לְבָן שְׁלַחֲנִי וְאַלְכָה אֶל מְקוֹמִי וְלֹאֲרָצִי.**

אומר רש"י - כאשר ילדה רחל את יוסף. משנלד שטנו של עשו, שנאמר (עובדיה א יח) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, אש בלא להבה אינו שולט למרחוק, משנלד יוסף בטח יעקב בהקדוש ברוך הוא ורצה לשוב.

יוסף הביא את הביטחון ליעקב – "אם יוסף נולד, אצא למלחמה כנגד עשו!"

נשאלת השאלה – מה קרה פה? איזה בטחון מספק יוסף ליעקב?

כדי להבין מה מונח כאן, נעמוד על שני מאמרי חז"ל:

אומר המדרש (בראשית רבה, פרשה עג, אות ז) - **וְיִהְיֶה כְּאִשֶּׁר יִלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף (בראשית ל, כה), כִּינן שְׁנוּלֵד יוֹסֵף נוֹלֵד שְׁטֵנוֹ שֶׁל עֵשָׂו, שְׁנֶאֱמַר (בראשית ל, כה): וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל לְבָן שְׁלַחֲנִי וְאַלְכָה אֶל מְקוֹמִי וְלֹאֲרָצִי, דָּאֱמַר רַבִּי פִינְחָס בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחְמָן מְסוֹרֶת הָיָא שְׁאִין עֲשׂוֹ נוֹפֵל אֶלָּא בֵּיד בְּנִיָּה שֶׁל רָחֵל, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (ירמיה מט, כ): אִם לֹא יִסְתָּבֹּם צַעֲרִי הַצָּאן, וְלָמָּה הוּא קוֹרָא אוֹתָן צַעֲרֵי הַצָּאן, שֶׁהֵם צַעֲרִים שְׁבִשְׁבָּטִים.**

בפרשת בשלח כתוב {שמות יז, ח} **וַיָּבֹא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְדִּים** {ט} **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הָלָחֶם בְּעֶמְלֶק מִחֵר אֲנֹכִי נֹצֵב עַל רֹאשׁ הַגִּבְעָה וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי.**

נשאלת השאלה – מה פתאום הוא בוחר דוקא ביהושע בן נון?

החכמים ששונים הלכות, וכשהיה שונה לו 400 פעם, היה שובר את כוח הקליפה הנקראת 'רע עין'.

נחזור לדברי הגמרא במסכת שבת:

מספרת הגמרא {מסכת שבת ל, ב, לא, א} - ת"ר לעולם יהא אדם ענוותן כהלל ואל יהא קפדן כשמאי מעשה בשני בני אדם שהמרו זה את זה אמרו כל מי שילך ויקניט את הלל יטול ד' מאות זוז התערבו ביניהם מי יצליח להרגיז את הלל **אמר אחד מהם אני אקניטנו אותו היום ע"ש** השעה המסוגלת ביותר לעצבים ☺ **היה והלל חפף את ראשו הלך ועבר על פתח ביתו אמר מי כאן הלל מי כאן הלל נתעטף ויצא לקראתו אמר לו בני מה אתה מבקש א"ל שאלה יש לי לשאול א"ל שאל בני שאל מפני מה ראשיתן של בבליים סגלגלות עגלגל א"ל בני שאלה גדולה שאלת מפני שאין להם חיות פקחות כיון שהמייילדות שלהן, אינן פקחות הלך והמתין שעה אחת חזר ואמר מי כאן הלל מי כאן הלל נתעטף ויצא לקראתו אמר לו בני מה אתה מבקש א"ל שאלה יש לי לשאול א"ל שאל בני שאל מפני מה עיניהן של תרמודיין סינים תרוטות רכות (רש"י) אמר לו בני שאלה גדולה שאלת מפני שדרין בין החולות והרוח נושבת ונכנס בתוך עיניהם ובמקום אחר מפרש תרוטות לשון עגולות בית מושב שלהן ואף כאן אני אומר כן ומפני שדרים בין החולות שינה אותם המקום שלא יהא סדק של עיניהם ארוך כשלנו ויכנס בו החול (רש"י) **הלך והמתין שעה אחת חזר ואמר מי כאן הלל מי כאן הלל נתעטף ויצא לקראתו א"ל בני מה אתה מבקש א"ל שאלה יש לי לשאול א"ל שאל בני שאל מפני מה רגליהם של אפרקיים רחבות א"ל בני שאלה גדולה שאלת מפני שדרין בין בצעי המים וכן רגליהם של אפרקיים רחבות שלא יטבעו בבצעי המים ורבותינו מפרשים שדרים בין בצעי המים והולכין יחפין ומתפשטין רגליהן לפי שהמנעל דוחק הרגל ומעמידו על דפוס שלו (רש"י) אמר לו שאלות הרבה יש לי לשאול ומתירא אני שמא תכעוס נתעטף וישב לפניו א"ל כל שאלות שיש לך לשאול שאל א"ל אתה הוא הלל שקורין אותך נשיא ישראל א"ל הן א"ל אם אתה הוא לא ירבו כמותך בישראל נהיה באבא, הוא כבר נותן ברכות ☺ א"ל בני מפני מה א"ל מפני שאבדתי על ידך ד' מאות זוז א"ל הוי זהיר ברוחך כדי הוא הלל שתאבד על ידו ד' מאות זוז וד' מאות זוז והלל לא יקפיד.****

נשאלת השאלה – למה הם התערבו דוקא על 400 זוז!?

כותב הבן-יהוידע – והנה ידוע שיש בסיטרא אחרא כוח של 400, והוא בסוד {לב, ז} **וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ**, ולכן השטן שם בלבבם להמרות (להמר) על סך זה של 400, שמכוון כנגד 400 רוחות של סיטרא אחרא שחשב שיתגבר עליהם מכוח זה ויוכל להכעיסו. וזה העין הרע שרוצים לתת בתלמידי חכמים, שנרמז בפסוק {משלי כח, כב} **נִבְהֵל לַהוֹן**

התשובה פשוטה מאוד – כי יהושע בן נון הוא משבט אפרים, מצאצאי יוסף.

בשעה שצריכים להשמיד את עמלק מתחת פני האדמה, שאול המלך מקבל את התפקיד לכך.

כשרוצים להשמיד את המן הרשע, לוקחים את מרדכי היהודי, שהוא איש ימיני.

רואים מכאן שאין עֲשׂוֹ נֹפֶל אֶלָּא בְּיַד בְּנֵיהַ שְׁל רַחֵל .

מצאתי מרגלית נפלאה, בספר יערות דבש, שמביא שלושה פירושים, שכל אחד מהם מרגלית בפני עצמה :

אומרת הגמרא {מסכת סוכה נב, א} שמישיח בן יוסף יבוא תחילה, יהרג ע"י ארמילוס הרשע (אם זה קרה כבר או לא, מחלוקת במדרשים) ואז יגיע משיח בן דוד.

שואל היערות דבש – בשביל מה צריך שני משיחים?! לא מספיק אחד שיעשה את העבודה?

ואומר – צריכים את משיח בן יוסף כדי להשמיד את עמלק, משיח בן דוד אינו יכל להשמידם לבדו.

ומה פתאום אין עֲשׂוֹ נֹפֶל אֶלָּא בְּיַד בְּנֵיהַ שְׁל רַחֵל ?

כותב היערות דבש שלוש מרגליות נפלאות :

דבר ראשון הוא אומר – באים האחים לעשו ושואלים אותו למה אתה שונא את אבא שלנו?!

שואל אותם עשו – תגידו, אולי תסבירו לי גם אתם, למה אתם שונאים את יוסף?!

אומר היערות דבש – לאף אחד אין תשובה. היחידים שלא שונאים, אלו יוסף ובנימין, ולא רק, אלא גם לאחר שהאחים עשו ליוסף את כל הצרות, לאחר שהם ירדו למצרים אמר להם יוסף {בראשית נ, כא} אֲנִי אֶכְלָל אֶתְכֶם וְאֶת טַפְכֶּם. לא רק שהוא אלא מצר להם, אלא הוא מטיב איתם!

אם יוסף ובנימין לא שונאים, שניהם יכולים להילחם כנגד עשו. תירוץ ראשון {חלק א', עמוד רל"ט}.

תירוץ שני {חלק א', עמוד קנ"ב} – לעשו יש טענה "לקחו ממני את הבכורה". על זה יש לו כוח להילחם כנגד ישראל, כי לקחו ממנו את זה!

באה רחל ואומרת לו – עשו, מה אתה כועס? אני הייתי אמורה להינשא ראשונה ליעקב אבינו, ולקחו את זה ממני! בא אבא שלי והכניס את לאה במקומי! צעקתי?! לא! עזרתי לאחותי להיכנס. אני לא שונאת אותה, אני אוהבת אותה.

אומרים חז"ל – רחל, היא זאת שיכולה לענות לעשו!

תירוץ שלישי {חלק א', עמוד שט"ו} :

בסוף פרשת וישלח, כאשר מדברת התורה על המלכים שמלכו באדום, מספרת התורה שתמנה היתה פילגש לאליפז, ומהנישואין האלה נולד עמלק.

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין צט. ב} - תמנע מאי היא תמנע בת מלכים הואי דכתיב {בראשית לו-כט} אלוף לוסן אלוף תמנע וכל אלוף מלכותא בלא תאגא היא בעיא לאיגורי באתה אצל אברהם יצחק ויעקב ולא קבלוה הלכה והיתה פילגש לאליפז בן עשו אמרה מוטב תהא שפחה לאומה זו ולא תהא גבירה לאומה אחרת נפק מינה עמלק דצערניהו לישראל .

אומרים חז"ל – תמנע נתנה צוואה לילדיה "איפה שתפגשו את ישראל, תחסלו אותם!"

למה?! כי לא רצו לקבל אותה .

באה רחל ואומרת לתמנע – מה את כועסת?! גם אותי דחו! אז מה, אני אצעק?! לא ... תלמדי ממני, לא מקבלים! תורידו את הראש ותמשיכי הלאה .

אומר לנו היערות דבש – לכן רק צאצאיה של רחל, יכולים להילחם כנגד עשו.

אבל מה נעשה, שכותבת הגמרא {מסכת ב"ב קכג, ב} - ראה יעקב אבינו שאין זרעו של עשו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף שנאמר {עובדיה א-יח} והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וגו'.

נשאלת השאלה – מה הכוח שיש ביוסף?

התשובה היא – אותו כוח שיש לעשו, יש ליוסף, רק בצד הקדושה.

מספרת הגמרא, שלר' יוחנן היה יופי שלא יתואר!

מספרים חז"ל בגמרא {מסכת ברכות ה. ב} - רבי אליעזר חלש על לגביה רבי יוחנן חזא דהוה קא גני בבית אפל חשוך גלייה לדרעיה ונפל נהורא הרים את השרוול, והאור שהיה לו, האיר כל החדר!

אומרת הגמרא {מסכת ברכות כ. א} - ר' יוחנן הוה רגיל דהוה קא אזיל ויתיב אשערי דטבילה היה יושב על שערי טבילה אמר כי סלקן בנות ישראל ואתיין מטבילה מסתכלן בי ונהוי להו זרעא דשפירי כוותי יפים כמותו. אמרי ליה רבנן לא קא מסתפי מר מעינא בישא אתה לא חושש מעין הרע?!
אמר להו אנא מזרעא דיוסף קא אתינא דלא שלטא ביה

עינא בישא דכתיב {בראשית מט-כב} בן פורת יוסף בן פורת עלי עין.

שואלים המפרשים – מאיפה ידע ר' יוחנן שהוא מזרעו של יוסף?

אז נכון שכל עם ישראל נחשב כזרעו של יוסף, שנאמר {תהילים פ, ב} **נָהָה כְּצֶאֱן יוֹסֵף**. אבל בכל זאת, למה אמר ר' יוחנן "אנא מזרעא דיוסף קא אתינא"?

הזוהר הקדוש מאוד מרחיב בזה, שליוסף הצדיק היו צריכים להיות י"ב ילדים.

אומרים חז"ל {בראשית רבה, פרשה סג, אות ו} – גם מרבקה אמנו היו צריכים לצאת י"ב ילדים **תְּנִי בְּשֵׁם רַבִּי נְחֻמָּה רֵאיוּהָ הֵיחָה רִבְקָה שִׁיעֲמָדוּ מִמֶּנָּה שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבֻטִים, הָדָא הוּא דְכָתִיב {בראשית כה, כג}: וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנָךְ, דָּא תְרִין, {בראשית כה, כג}: וְשְׁנֵי לְאֻמִּים, הָא אֲרֻבָּעָה, {בראשית כה, כג}: וְלֹאֵם מְלֹאֵם יֶאֱמָץ, הָא שְׁתָּא, {בראשית כה, כג}: וְרַב יַעֲבֹד צִעִיר, הָא תַּמְנִיָּא, {בראשית כה, כד}: וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לְלִדְתָּהּ, הָא עֶשְׂרֶה, {בראשית כה, כה}: וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי, הָא חֵד עֶשֶׂר, {בראשית כה, כו}: וְאַחֲרָיו יֵצֵא אַחִיו, הָא תְרִין עֶשֶׂר. וְאֵית דְּמִיתִין לָהּ מִן הַדִּין קָרָא, {בראשית כה, כב}: וְתֹאמַר אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי, ז' שְׁבָעָה, ה' חֲמִשָּׁה, הָא תְרִין עֶשֶׂר, מִכֵּן זֶה.**

מה קרה שלבסוף היא לא ילדה י"ב ילדים?

כתוב בילקוט שמעוני, שכשיצא עשו, הוא עקר את רחמה של רבקה.

בשעה שיוסף מביא את מנשה ואפרים להתברך לפני יעקב אבינו, שואל אותו יעקב {מח, ח} **וַיֹּאֲרֵא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה: {ט} וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה** וַיֹּאמֶר קָחֵם נָא אֵלַי וְאֶבְרַכֵּם.

בְּזֶה – היו צריכים להיות **זֶה** (12) אבל נותרו רק **ב** (2)

מנשה ואפרים. הזוהר הקדוש מדבר על זה בהרחבה. אין לנו הבנה בדברים האלה כלל.

כותבים מפרשי הזוהר – ר' יוחנן היה השלמה ליוסף, ולכן אומרת הגמרא {מסכת ברכות ה, ב} עליו, שמתו לו עשרה ילדים, והיה מנחם את כולם באמצעות העצם של הילד העשירי **דִּין גִּרְמָא דַּעֲשִׂירָא בִּיר**. ולמה מתו לו עשרה ילדים?! משום שהוא קשור ליוסף הצדיק, שהיה צריך להביא לעולם י"ב ילדים, ולבסוף הוא הביא רק שנים.

רבותינו עושים משוואה, בין יוסף לר' יוחנן:

יוסף הצדיק היה מלך במצרים 80 שנה – ר' יוחנן היה ראש ישיבה 80 שנה.

אצל יוסף כתוב {בראשית לט, ו} **וַיְהִי יוֹסֵף יָפֶה תֹאֵר וַיְפָה מְרֹאֶה** – אצל ר' יוחנן כתוב שהיה אדם יפה תואר {רש"י: ברכות כ, א}

אצל יוסף, היו באות לראות אותו בנות, שנאמר {מט, כב} **בְּנוֹת צֹעֲדָה עַל־שׁוּר**, אצל ר' יוחנן, הוא הציב עצמו בשערי טבילה, כדי שיתבוננו בו הנשים.

אומרת הגמרא {מסכת גיטין לד, ב} – **שמו יוסף וקוראין לו יוחנן יוחנן וקוראין לו יוסף ...**

מגיע אדם לעיר, שלפעמים קוראים ליוסף יוחנן וליוחנן לפעמים יוסף.

שואל הספר מגדים חדשים – איזה מין דבר זה?! מילא מיוחנן ליונתן אותם הברות ☺ יוחנן ויוסף?!

אלא, היות וידעו האנשים שר' יוחנן מזרעו של יוסף, לכן קראו ליוחנן גם יוסף.

לכן אמר ר' יוחנן "אנא מזרעא דיוסף קא אתינא".

נשאלת השאלה – מה הסיבה שלא שולטת עין הרע ביוסף?

מביאים חז"ל כמה סיבות:

סיבה אחת, משום שלא רצה ליהנות מיופיה של אשת פוטיפר.

סיבה שניה {בראשית רבה, פרשה צח, יח} – **(בראשית מט, כב): בְּנוֹת צֹעֲדָה עַל־שׁוּר וגו', אֶת מוֹצֵא בְּשָׁעָה שִׁיֵּצֵא יוֹסֵף לְמַלְךְ עַל מִצְרַיִם הָיוּ בְּנוֹת מַלְכִּים מְצִיצוֹת עָלָיו דֶּרֶךְ הַחֲרָכִין וְהָיוּ מְשַׁלְּכוֹת עָלָיו שִׁירִין וְקִטְלִין וְנִזְמִים וְטַבְּעוֹת, כְּדִי שִׁתְּלֶה עֵינָיו וַיְבִיט בָּהֶן, אֵף עַל פִּי כֵן לֹא הָיָה מְבִיט בָּהֶן.**

סיבה נוספת, משום שניצב מול אמו, כדי שעשו לא יתלה עיניו בה.

סיבה נוספת, ברך אותם יעקב {מח, טז} **וַיִּדְגּוּ לָרֶבֶךְ בְּקָרֶב הָאָרֶץ**. כותב רש"י – **וידגו**. כדגים הללו שפרים ורבים ואין עין הרע שולטת בהם.

ישנו פסוק שמופיע בספר שמואל ב' {יט, כא} מבקש שמעי בן גרא מחילה מדוד המלך, על כך שקילל אותו **כִּי יָדַע עֲבֹדְךָ כִּי אֲנִי חֲטָאִיתִי וְהִנֵּה בָאתִי הַיּוֹם רָאשׁוֹן לְכָל בֵּית יוֹסֵף לְרִדֹת לְקִרְאָת אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ**.

אומרים חז"ל במדרש גילקוט שמעוני, שמואל ב'. פרק טז, סימן קנ"א - רבי שמואל בר נחמני עלה מבבל שאל לו רבי יונתן: מהו דכתיב: והנה באתי היום ראשון לכל בית יוסף? כל ישראל נקראו על שם יוסף, שנאמר: **אולי יחנן ה' אלהי צבאות שארית יוסף**. א"ל שמעי לדוד: כל ישראל גמלוך רעה ואני יותר מכלן, וכל ישראל יושבים ומקוים מה אתה עושה עמי, אם קבלת אותי כל ישראל באים ומשלימין עמך. אמר שמעי לדוד - תוותר לי כמו שיוסף מחל לאחים שלו! יוצא, שיוסף הוא הסמל של עין טובה. הוא לא מקנא באחיו, ולא שונא אותם. גם לאחר מה שעשו לו, הוא נותן מכבד אותם ומכלכל אותם.

אומרת התורה בפרשת ויחי (מח, י) **וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזֶּקֶן לֹא יוּכַל לְרָאוֹת וַיִּגַּשׁ אֹתָם אֱלֹוֵי וַיִּשָּׁק לָהֶם וַיַּחֲבֹק לָהֶם: {יא} וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף רְאֵה פָנַי לֹא פָלַלְתִּי וְהִנֵּה הָרָאָה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם אֶת זֶרְעִי: {יב} וַיּוֹצֵא יוֹסֵף אֹתָם מֵעַם בְּרָכְיוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ לֵאפְיֹו אֶרְצָה: {יג} וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת שְׁנֵיהֶם אֶת אֶפְרַיִם בְּיָמִינוֹ מִשְׁמָאל יִשְׂרָאֵל וְאֶת מְנַשֶּׁה בְּשְׂמָאלוֹ מִיְּמִין יִשְׂרָאֵל וַיִּגַּשׁ אֵלָיו: {יד} וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֶת יָמִינוֹ וַיִּשֶׁת׀ עַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם וְהוּא הִצְעִיר וְאֶת שְׂמָאלוֹ עַל רֹאשׁ מְנַשֶּׁה שֶׁכַּל אֶת יָדָיו כִּי מְנַשֶּׁה הַבְּכוֹר: {טו} וַיְבָרֶךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלְכוּ אֲבֹתַי לִפְנֵי אַבְרָהָם וַיִּצְחָק הָאֱלֹהִים הָרַעָה אֹתִי מֵעוֹדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה: {טז} הַמִּלְאָךְ הַגָּאֵל אֹתִי מִכָּל רָע וַיְבָרֶךְ אֶת הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתִי אַבְרָהָם וַיִּצְחָק וַיִּדְּגוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ.**

כך מברך יעקב את ילדיו של יוסף, שלא תשלוט בהם עין הרע. כאשר יד ימינו על ראש אפרים, ויד שמאל על ראשו של מנשה.

{יז} וַיִּרְא יוֹסֵף כִּי יִשִּׁית אֲבִיו יָד יָמִינוֹ עַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם וַיִּרַע בְּעֵינָיו וַיִּתְמַךְ יָד אֲבִיו לְהִסִּיר אֹתָהּ מֵעַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם עַל רֹאשׁ מְנַשֶּׁה: {יח} וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אֲבִיו לֹא כֵן אָבִי כִּי זֶה הַבְּכֹר שִׁים יָמִינְךָ עַל רֹאשׁוֹ: {יט} וַיִּמָּאֵן אֲבִיו וַיֹּאמֶר יָדְעִיתִי בְּנִי יָדְעִיתִי גַם הוּא יִהְיֶה לָעַם וְגַם הוּא יִגְדַּל וְאוֹלָם אֲחִיו הַקָּטָן יִגְדַּל מִמֶּנּוּ וְזָרְעוֹ יִהְיֶה מְלֹא הַגּוֹיִם: {כ} וַיְבָרֶכֶם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בָּרַךְ יְבָרֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יִשְׁמַךְ אֱלֹהִים כָּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה וַיִּשֶׁם אֶת אֶפְרַיִם לִפְנֵי מְנַשֶּׁה.

רבתי, בואו נבין מה קרה כאן:

עומדים שני אחים, מנשה הבכור ואפרים הצעיר. לפני מותו, שם יעקב את ימינו על ראש אפרים ויד שמאל על ראש מנשה. ברגע זה, לוקח יעקב את הבכורה ממנשה ומעניק אותה לאפרים. כשירצה יהודי לברך את בניו, הוא יברך אותם בברכה "יִשְׁמַךְ אֱלֹהִים כָּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה".

נשאלת השאלה – למה דוקא באפרים ומנשה? חסר שבטים?!

אומרים רבותינו יסוד נפלא:

היסוד של עין טובה, נמצא בברכה הזאת. המידה של עין טובה, מקורה ברחל אמנו. היא האמא של העין טובה!

איפה ראינו את זה?

בשעה שלוקחים את מקומה, ונותנים אותו ללאה, היא לא מקנאה, ועוד יותר, היא עוד עוזרת לה להקים את ביתה עם יעקב אבינו. שיא של עין טובה!!!

לאחר השיא הזה, לרחל אמנו יש בן – יוסף הצדיק שלא שלטה בו עין רעה. למה?

אמר יוסף לאחיו – {ג, יט} **אֵל תִּירָאוּ כִּי הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי: {כ} וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשָׁבָה לְטֹבָה לְמַעַן עֲשֶׂה כִּי־וָיֹאמַר לְהַחֲיִית עִם רַב: {כא} וְעַתָּה אֵל תִּירָאוּ אֲנִי אֲכַלְכַּל אֶתְכֶם וְאֶת טַפְכֶּם ... אֵתְּן לָכֶם כָּל מַה שֶּׁאַתֶּם צְרִיכִים!**

המידה הזאת עוברת לאפרים ומנשה.

לכאורה, יכל מנשה להגיד ליעקב – סבא, אתה לוקח את הבכורה ממני ומעביר את זה לאחי? אתה הרי יודע כמה נרדפת מאחריך בגלל הדבר הזה ...

יעקב מברך, ויודע שאף אחד מהם לא ידבר. למה?

כי המידה של עין טובה, שהגיעה מרחל, תגיע גם לנכדים ... **בָּרַךְ יְבָרֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר!!!**

למה?

אומר לנו שלמה המלך {כב, ט} **טוֹב עֵינָּהּ הוּא יְבָרֶךְ**. אל תקרי יְבָרֶךְ, אלא יְבָרַךְ!

הכוח של עין טובה, הוא כח הברכה!

כשיש לך סבתא רחל, בן יוסף ונכדים מנשה ואפרים ... בוא נראה אם מישהו ידבר ...

בָּרַךְ יְבָרֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר ... מזל וברכה . עשית אותו גדול?! אני לא מדבר!

כוח הברכה נמצא, בטובי העין!

אם אל הדברים בס"ד, נוכל להבין עכשיו פסוק שמופיע בתחילת שמואל ב':

{ל, כה} וְיִהְיֶה כְּאִשֶּׁר יִלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל לְבָן
שְׁלַחֲנִי וְאַלְכֶה אֶל מְקוֹמִי וְלֹאֲרָצִי .

למה, מה קרה ???

"אם יש לי עין טובה בידיים, אני יכל להילחם כנגד עשו!"

למה ?

כי כל כוחם של עשו וחילותיו זה קנאה ושנאה !

מצאתי דברי הספד שנשא החתם סופר {דרוש חתם סופר
750-752}, על הגאון ר' חיים הרש , בנושא הגשמים.

עוד מעט חנוכה, ויום אחד של גשם לא ירד !

מדבר שם החתם סופר, שכל עצירת הגשמים מגיעה
כתוצאה מעוון לשון הרע.

כותב החתם סופר – {תהילים ל, יב} הַפֶּכֶת מִסְפָּדִי לְמַחֹל לִי
פִּתְחֵת שָׁקִי וְתֹאזְרֵנִי שְׂמִיחָה. כתב השל"ה {דברים כו, טו}
הַשְּׁקִיפָה מִמַּעַן קִדְּשָׁךְ מִן הַשָּׁמַיִם וּבִרְךָ אֶת עַמְּךָ אֶת
יִשְׂרָאֵל וְאֶת הָאָדָמָה.

הַשְּׁקִיפָה זה חיבור של שתי מילים – הַשֶּׁק – יָפָה. וצריך עיון,
מה ענין ברכת האדמה לשק יפה ?

והנה עצירת הטללים וגשמי הברכה הם מקליפות שוכני
האוויר והם 400 מחנה עשו וחילותיו . ועל זה כתיב {עובדיה
א, יח} וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֵהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לִקֵּשׁ
כי ידוע שק"ש בגימט' ת' (400) ורומז למחנה עשו. והנה
מעצרים גשמי ברכה והנה 'גשם' בגימט' 400 ... ועל זה
אמרו חז"ל 'מלקוש' – שמל קש' יותן של ישראל ומשום הכי
אמר השק יפה לברך את עמך ישראל ממעון קדשך, לביטול
הקליפה שנקראת 'קש'.

אומר לנו השפתי כהן – כוחו של עשו הוא בקנאה ובשנאה
שלו.

מה שעוצר את הגשמים, אומר החתם סופר, זה עשו
וחילותיו .

בהספד של דוד המלך מול מיטתו של יהונתן, אומר דוד -
{שמואל ב' א, כו} צַר לִי עָלֶיךָ אֲחִי יְהוֹנָתָן נָעַמְתָּ לִּי מָאֵד
נִפְלְאַתָּה אֶהְבֶּתְךָ לִי מֵאַהֲבַת נָשִׁים .

מה זאת אומרת - נִפְלְאַתָּה אֶהְבֶּתְךָ לִי מֵאַהֲבַת נָשִׁים ?

אומר הרמ"ע מפאנו – איך יכל להיות אדם, שהמלכות שלו
{יהונתן}, והוא אומר לחבר שלו (דוד) "אתה מלך, ואני הסגן
שלך" ... איך יכל להיות דבר כזה !!!

אמר דוד המלך - נִפְלְאַתָּה אֶהְבֶּתְךָ לִי מֵאַהֲבַת נָשִׁים . אני
בנה של לאה, אני שייך ליהודה. אתה יהונתן, משבט בנימין,
נכדה של רחל אמנו. זה שאתה מעביר לי את המלוכה, זה
בא מהסבתא שלך ! כמו שהיא נתנה לאחותה את בעלה,
ולא קנאה בה ולא שנאה אותה ! זאת אותה אהבה מֵאַהֲבַת
נָשִׁים !

אם אלה הדברים, נוכל להבין :

מתי עשו מגיע להילחם בישראל ???

אומרת התורה {לב, ז} עשו בא להילחם עם ישראל וְאַרְבַּע
מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ.

אומר לנו השפתי כהן - {עובדיה א, יח} וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ
וּבֵית יוֹסֵף לֵהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לִקֵּשׁ דֵּהִינּוּ מַלְכוּת עֵשָׂו מְכִילָה
400 כוחות טומאה, כמנין ק"ש.

קש, אומרים רבותינו – ר"ת קנאה ושנאה.

מתי יש לעשו כוח להילחם כנגדנו ?! כשיש קנאה ושנאה
בעם ישראל !

ומה הכוח לבטל את זה ?! העין טובה של יוסף הצדיק "אנא
מזרעא דיוסף קא אתינא".

אומר יעקב אבינו – "וְיִהְיֶה לִי שׁוֹר וְחֹמֹר" נולד לי יוסף
הצדיק!

אם נקיים את דברי ר' אלימלך מליז'נסק – "ריבונו של עולם, תן בנו לראות כל אחד ואחד מעלת
חברנו ולא חסרונם. שנרבה באהבה אחווה ושלוה ורעות", תקוים בנו נבואת הנביא עובדיה {א, כא}
וְעָלוּ מוֹשָׁעִים בְּהֵר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הָר עֵשָׂו וְהָיְתָה לָהּ הַמְּלוּכָה ... וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף
לֵהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לִקֵּשׁ בַּמְהֵרָה בִּימֵינוּ וְאִמֵּן !!!

